



**Kirje**

7.9.2021

VN/846/2018  
VN/846/2018-MMM-36

Oikeusministeriö/Justitieministeriet

**Lausunto hallituksen esityksestä uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi (VN/846/2018)/Utlåtande om regeringens proposition med förslag till ny självstyrelselag för Åland (VN/846/2018)**

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

*Tausta*

Hallituksen esityksessä ehdotetaan uuden Ahvenanmaan itsehallintolain säätämistä. Esityksen tavoitteena on ajantasaistaa Ahvenanmaan itsehallintolaki sekä luoda mahdollisuuksia itsehallinnon kehittämiseksi nykyistä joustavammalla tavalla. Tavoitteena on, että uusi itsehallintolaki mahdollistaisi ajan myötä ja tarpeen mukaan eräiden eduskunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvien toimivallan alojen joustavamman siirtämisen Ahvenanmaan maakuntapäiville. Ahvenanmaan yhteiskunta saisi näin enemmän vaikutusvaltaa sellaisten yhteiskunnallisten muutosten toteuttamiseksi, jotka ovat tarpeen Ahvenanmaan sopeuttamiseksi eri yhteiskuntasektoreilla tapahtuvaan jatkuvaan kehitykseen.

Lisäksi Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 69 §:n mukaan itsehallintolakia voidaan muuttaa tai se voidaan kumota taikka siitä voidaan tehdä poikkeuksia vain eduskunnan ja maakuntapäivien yhtäpitävin päätöksin. Eduskunnassa päätös on tehtävä siinä järjestyksessä kuin perustuslain muuttamisesta ja kumoamisesta on säädetty.

Lausuntopyynnössä todetaan myös, että esitysluonnos on oikeusministeriön ehdotus, jota on työstetty yhdessä maakuntahallituksen kanssa. Eräitä asioita valmistellaan edelleen, jolloin ehdotus voi asiallisesti ja teknisesti muuttua lausuntokierroksen jälkeen. Keskustelut osapuolten välillä jatkuvat.

*Yleistä*

Esityksen eduskunnan ja maakunnan lainsäädäntövaltaa koskevassa 5 luvussa, joka mahdollistaa myös lainsäädäntövallan joustavamman siirron Ahvenanmaan maakuntapäiville, on otettu pääosin huomioon maa- ja metsätalousministeriön asiasta aiemmin valmistelun kulu-

**Postiosoite**  
**Postadress**  
**Postal Address**  
Maa- ja metsätalousministeriö

**Käyntiosoite**  
**Besöksadress**  
**Office**

**Puhelin**  
**Telefon**  
**Telephone**

**Faksi**  
**Fax**  
**Fax**

**s-posti, internet**  
**e-post, internet**  
**e-mail, internet**

PL 30  
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A  
Helsinki

29 516 001  
35 829 516 001

kirjaamo@mmm.fi

essa esittämät huomiot. Ehdotettu lainsäädäntövallan jako vastaa ministeriön käsityksen mukaan nykyistä käytäntöä ja tulkintaa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla eikä ministeriöllä ole tältä osin huomautettavaa.

#### *Erityisiä huomioita*

Esityksen 46§:n (yhteinen hallinto) 3 kohta, jossa todetaan, että Ahvenanmaan ja valtion viranomaisten on toimeenpantava Euroopan unionin yhteistä maatalous - ja kalastuspolitiikkaa Ahvenanmaalla siten kuin sopimusasetuksella säädetään, on uusi. Maa- ja metsätalousministeriöllä on sopimusasetuksia Ahvenanmaan maakunnan kanssa muun muassa yhteisen maatalouspolitiikan osalta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) maksajaviraston tehtävien hoidosta Ahvenanmaan maakunnassa (133/2016). Valmisteuilla on myös sopimusasetukset tulevalle rahastokaudelle. Ministeriön näkemyksen mukaan esityksen 46 §:n 3 kohta on hyvin avoin ja esityksestä jää epäselväksi mitä esitetyllä kohdalla tarkoitetaan. Yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikkaa ja sen täytäntöönpanoa koskee Euroopan unionin sitova asetustasoinen lainsäädäntö, joten tarve sopimusasetukselle koskee lähinnä rahoituskausien hallintoa ja siitä joiltain osin sopimista. Maa- ja metsätalousministeriö esittää, että esityksen 46 §:n 3 kohtaan olisi hyvä lisätä sanat ”tarvittavilta osin”, koska aina ei välttämättä ole tarvetta sopimusasetukselle. Sopimusasetuksen tarvetta tulisi arvioida tapauskohtaisesti.

”3) Ahvenanmaan ja valtion viranomaisten on tarvittavilta osin toimeenpantava Euroopan unionin yhteistä maatalous - ja kalastuspolitiikkaa Ahvenanmaalla siten kuin sopimusasetuksella säädetään. ”

Uuteen itsehallintolakiin ehdotettu 77 § koskee niitä tilanteita, jossa jäsenvaltiossa voidaan ryhtyä yhteen toimenpiteeseen hallintoasiassa, joka koskee sellaisen Suomelle myönnetyn voimavaran tai oikeuden jakoa Suomessa taikka sellaisen Suomelle Euroopan unionin päätöksellä määrätyn velvoitteen hallinnointia, jossa toimivalta tämän lain mukaan kuuluu sekä Ahvenanmaalle että valtakunnalle. Ehdotuksen mukaan silloin, kun Ahvenanmaan valtuuskunnan suositus johonkin asiaan on saatu, eikä sitä kuitenkaan voida noudattaa, niin silloin Ahvenanmaan edustajien kanssa käydyn poliittisen keskustelun jälkeen asian ratkaisisi valtioneuvoston yleisistunto. Lisäksi pykälään on informatiivisesti lisätty maininta siitä, että päätöksestä voisi valittaa KHO:lle ja että päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Lisäksi täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana on tärkeä elementti, jotta mahdollinen valitus ei aiheuttaisi kohtuuttomia viivästyksiä asioissa. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että ehdotettu 77 § on tasapainoinen päätöksentekoprosessi, joka parhaalla tavalla takaa avoimen ja yhteisen käsittelyn niin virkamiestasolla kuin poliittisella tasolla ja siten takaa mahdollisuuden löytää hyviä ja molemmille osapuolille hyväksyttäviä ratkaisuja sekä viime kädessä KHO:n käsittelyn. Maa- ja metsätalousministeriö voi siten hyväksyä ehdotetun menettelyn ja painottaa sitä, että lopullinen päätöksentekijä näissä tilanteissa tulee olla valtioneuvosto.

#### *Muuta*

Mikäli hallituksen esitys Ahvenanmaan kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen muuttuu ministeriötä koskevilta osin asiallisesti tai teknisesti, tulee ministeriölle vielä varata mahdollisuus lausua tehdyistä muutoksista.

Justitieministeriet har begärt utlåtande om utkastet till regeringens proposition med förslag till Ålands självstyrelselag.

Som sitt utlåtande anför jord- och skogsbruksministeriet följande:

#### Bakgrund

I regeringens proposition föreslås att det stiftas en ny självstyrelselag för Åland. Avsikten är att modernisera lagen och skapa förutsättningar att utveckla självstyrelsen på ett smidigare sätt än i dagsläget. Målet är att den nya självstyrelselagen med tiden och efter behov gör det möjligt att på ett smidigare sätt överföra vissa behörighetsområden som hör till riksdagens lagstiftningsbehörighet till Ålands lagting. Det åländska samhället får därigenom ett större inflytande när det gäller att genomföra de samhällsförändringar som behövs för att anpassa Åland till en ständigt pågående utveckling inom olika samhällssektorer.

Enligt 69 § i självstyrelselagen för Åland (1144/ 1991) kan lagen dessutom inte ändras eller upphävas annat än genom överensstämmande beslut av riksdagen och lagtinget och att avvikelse från den inte heller kan göras på något annat sätt. I riksdagen ska beslutet fattas i den ordning som gäller vid ändring eller upphävande av grundlag.

Enligt begäran om utlåtande är utkastet till proposition justitieministeriets förslag som beretts tillsammans med landskapsregeringen. Vissa ärenden är fortfarande under beredning, vilket innebär att förslaget kan ändras i sak och tekniskt efter remissbehandlingen. Diskussionerna mellan parterna fortsätter.

#### Allmänt-

I 5 kap. i propositionen som gäller riksdagens och landskapets lagstiftningsbehörighet och som också gör det smidigare att överföra lagstiftningsbehörighet till Ålands lagting, har i huvudsak beaktats de synpunkter som jord- och skogsbruksministeriet tidigare framfört i ärendet under beredningen. Enligt jord- och skogsbruksministeriets uppfattning är den föreslagna fördelningen av lagstiftningsbehörigheten uppbyggd enligt samma systematik och tolkning som i dagsläget inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde, och ministeriet har inget att anmärka på till denna del.

#### Särskilda kommentarer

Bestämmelsen i propositionens 46 § punkt 3 (Gemensam förvaltning) där det står att de åländska och de statliga myndigheterna ska på det sätt som anges i en överenskommelseförordning genomföra Europeiska unionens gemensamma jordbruks- och fiskeripolitik på Åland, är en ny bestämmelse. Jord- och skogsbruksministeriet har överenskommelseförordningar med landskapet Åland bland annat när det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken och skötseln av de uppgifter i landskapet Åland som hör till det utbetalande organet för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling EJFLU (133/2016). Överenskommelseförordningar för den kommande fondperioden är också under beredning.

Enligt ministeriet är 46 § 3 punkten mycket öppen och det förblir oklart vad som avses med den föreslagna bestämmelsen. Den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken och genomförandet av den omfattas av Europeiska unionens bindande lagstiftning på förordningsnivå, vilket innebär att behovet av en överenskommelseförordning närmast gäller administration av budgetperioderna och avtal om den till vissa delar. Jord- och skogsbruksministeriet föreslår att till 46 § 3 punkten fogas orden ”till behövliga delar” eftersom det inte alltid nödvändigtvis finns behov av en överenskommelseförordning. Behovet av en överenskommelseförordning bör bedömas från fall till fall.

3) de åländska och de statliga myndigheterna ska till behövliga delar, på det sätt som anges i en överenskommelseförordning, genomföra Europeiska unionens gemensamma jordbruks- och fiskeripolitik på Åland.

Den föreslagna 77 § i den nya självstyrelselagen handlar om situationer där en medlemsstat kan vidta endast en åtgärd i ett förvaltningsärende som gäller att fördela en för Finland tilldelad resurs eller rättighet i Finland eller att fullgöra en förpliktelse som ålagts Finland genom ett beslut av Europeiska unionen och där behörigheten enligt denna lag hör till både Åland och riket. När man fått Ålandsdelegationens rekommendation i ett ärende och om man ändå inte kan iaktta den ska ärendet enligt förslaget avgöras i statsrådets allmänna sammanträde efter en politisk diskussion med företrädare för Åland. Till paragrafen har dessutom fogats ett informativt omnämnande av att beslutet får överklagas hos HFD och att beslutet kan verkställas utan att det vunnit laga kraft. Att verkställa beslutet utan att det vunnit laga kraft är ett viktigt element för att ett eventuellt överklagande inte orsakar oskäliga dröjsmål i behandlingen av ärenden. Den föreslagna 77 § är enligt jord- och skogsbruksministeriet en balanserad beslutsmekanism som på bästa sätt säkerställer en öppen och gemensam behandling både på tjänstemanna- och politisk nivå och därmed möjligheten att finna goda och för båda parter acceptabla lösningar samt i sista hand en behandling av HFD. Jord- och skogsbruksministeriet kan därmed godkänna det föreslagna förfarandet och betonar att statsrådet ska vara den slutliga beslutsfattaren i dessa situationer.

### Övrigt

Om regeringens proposition till de delar som gäller ministeriet ändras i sak eller tekniskt efter diskussionerna med Åland, bör ministeriet ges möjlighet att yttra sig om ändringarna.

Kansliapäällikkö/Kanslichef

Jaana Husu-Kallio

Lainsäädäntöneuvos/Lagstiftningsråd

Timo Rämänen

Liitteet -

Jakelu OM Oikeusministeriö

Tiedoksi -